

Steuerinspektor (um mal ein paar Fälle zu nennen) wurden festgehalten. Ich hatte mich den 'Herren' bekannt gemacht, wurde gleich in der grobsten Weise angeschnauzt und mir wurde befohlen, das Feld zu verlassen, was ich mir selbstredend nicht gefallen liess. Die Niederländer . . . wurden angeschnauzt und angebellt, dass man tief angeekelt wurde . . . Es war eine Behandlung, wie man sie von Bolschewiken erwarten würde . . . Androhungen wie: 'Ich lass Sie sofort erschiessen' und ähnliches kamen als Antwort auf bescheidene Einwände vor.'

Allen die gegrepen waren, 'darunter Kranke, tuberkulose Leute, Rheumatiker, Epileptiker', moesten in Hengelo vier uur lang op de drassige wei wachten tot de z.g. selectie was voltooid.

In Enschede duurde dat wachten op een even drassig terrein zeven uur. Daarop volgde een mars van ca. 10 km naar het Duitse Gronau waar men in treinen werd geladen die naar de buurt van Emmerik reden; tijdens die treinreis kreeg men niets te eten.

In de Noordoostpolder waarin sinds de zomer van '41 kavelsloten werden gegraven en waar drie jaar later nog vele duizenden arbeiders werkzaam waren, onder hen enkele duizenden onderduikers (de polder werd 'Nederlands Onderduikers Paradijs' genoemd), vond op 17 en 18 november onder Rauters persoonlijke leiding een grote razzia plaats. Eenheden van de *Wehrmacht*, van de *Ordnungspolizei*, van de tot de *Waffen-SS* behorende Landstorm alsmede van het *SS-Wachbataillon* uit Amersfoort werden er bij ingezet, tezamen ter sterkte van vierduizend man. Blokzijl, Vollenhove en Kuinre werden eerst doorzocht en uit Blokzijl alleen al werden tweehonderdveertig mannen meegenomen. De polder werd grondig uitgekamd: 'gespreid, met een tussenruimte van tien tot twintig meter, ging men', aldus Antoon Coolen in *Het Grote Gebod* (het geschiedwerk van de LO/LKP), 'de polder in en zocht gedurende twee dagen alles af.¹ Velen hadden, gewaarschuwd, nog weg kunnen komen, voor de anderen waren alle uitwegen afgesloten. Legaal of illegaal verkregen vrijstellingen hielpen niet, alle mannen moesten mee. De werkkampen werden overhoop gehaald en geplunderd. En daarbij trad de Hollandse SS nog erger op dan de Duitse.'² In totaal werden ca.

¹ Bij die zoekactie werden 450 *stenguns* gevonden die in de avond van 15 november ten behoeve van de Knokploegen gedropt waren en die men niet onmiddellijk had kunnen afvoeren. De nog aanwezige commandant van de afwerpterreinen in de polder die over de nodige vervalste legitimaties van de Rijkswaterstaat beschikte, werd voor Rauter gevoerd die persoonlijk zijn papieren in orde bevond en goedkeurde dat de man zich voor, zoals hij zei, dringende ambtsbezigheden naar Kampen begaf. ² *Het Grote Gebod. Gedenkboek van het verzet in LO en LKP* (1951), dl. II, p. 230.